

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نياشد تن من مباد
بدین بوم ویر زنده یک تن مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم
از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Literary-Cultural

ادبی - فرهنگی

استاد محمد اسحاق پرکت

ویرجینیا - سوم جون ۲۰۱۰

بیائید پښتو بیاموزیم

گری پښتو او لغتونه

(محاورة و لغات پښتو)

د پښتو ه الوست

(درس ۵ پښتو)

درین درس پښتو از چند لغت خیلی پر محتوای پښتو صحبت میکنیم و آنها عبارتند از:

۱- اخته:

الف - به معنای "مصروف"

- احمد نن په کوم شي دومره اخته دی چې سر نه پورته کوي
احمد امروز به کدام چیزی آنقدر مصروف است که سرش را بلند نمیکند.
- که چیرته کوم سری له چا سره په خبرو اخته وي او ته یې خبره پرې کوي ، دا د ادب نه ډېره لېرې ده.
اگر وقتی کدام نفر با کسی مصروف سخن گفتن است و تو سخنش را قطع میکنی، این از ادب بسیار دور است.
بخاطر داشته باشیم که لغتهای دیگری نیز به همین معنی و مفهوم در پښتو وجود دارد که از آنها در محاوره و تحریر به عین هدف استفاده میشود ، ازان جمله مثلاً:

- بوخت:

- هلکه ! نن ډېر بوخت بنکاري لکه چې غنم رېبې يا شولې کړي ، مرسته در سره وکړم ؟
او بچه ! امروز بسیار مصروف میثمائی (معلوم میشوی) مثلیکه گندم میدروی (درو میکنی) یا شالی کشت میکنی ،
کُمک همراهت کنم؟

- لگیا:

- له چا سره په خبرو لگیا وي چې ما ته دي هېڅ پام نه کېده ؟
با که مصروف گپ زدن بودی که هیچ متوجه من نمیشدی ؟
ب - بمعنای مبتلا و دُچار
- د غیاث الدین خان په خوی مي زره ډېر سوزي ، خوارکی په نري رنځ اخته دی.
دلم بحال بچه غیاث الدین خان بسیار میسوزد ، بیچاره به توبرکلوز (مرض سل) مبتلاست.

۲ - تله:

به معنای ترازو و آله ای که اشیاء را با آن میبیمایند
زمور په گران هېواد کې لا اوس هم خلک په تلي شيان خرڅوي.
مصدر آن (تلل) است (با فتح تا و کسر لام اول و سکون لام دوم) یعنی وزن کردن ، پیمون ، پیمایش کردن.
بیاد داشته باشیم که در پښتو با همین املاء اما حرکات دیگر حروف آن یعنی:
- تلیل : یعنی رفتن (با سکون یا نیم حرکت اول ، کسر لام اول و سکون لام دوم).
- زه خم ، ته خي .... (فعل حال)
- زه به لار شم ، ته به لار شي و.... (فعل مستقبل)
- زه تللی یم ، ته تللی یې و.... (فعل ماضی قریب)
- زه تللی وم ، ته تللی یې و.... (فعل ماضی بعید)
- زه تلم یا تللم ، ته تللی و.... (فعل ماضی استمراری)
علاقه مندان ارجمند و عزیز راجع به تصریف افعال از گذشته معلومات مفصل دارند.

۳ - مینه : با یای معروف بمعنای عشق ، محبت ، علاقه

افغانان ټول (پرتله له یو څو د گوتو په شمېر وطن پلورونکو) له خپل وطن او د هغه له خلکو سره ډېره مینه لري.
افغانها همه (به استثنای یکعهه انگشت شمار وطنفروشان) با وطن و مردم آن بسیار علاقه دارند (وطن و مردم خود را بسیار دوست دارند).

احمد له خپل کورنۍ سره ډېره مینه لری
احمد فامیل خود را بسیار دوست دارد.
کلمه (مین) یعنی عاشق هم از همینجا نشأت کرده است.

زه په مین سري پوهېرم
د دروازي په زخیر خان غلطوینه
زه په مین سري پوهېرم
لکه قصاب په لاري ځي گوتي شمېرینه

۴ - مینه : با "یای مجهول" یعنی وطن ، جای ، محل ، ناحیه و اقامتگاه

زه یو افغان یم زما اصلي مینه افغانستان دی
جمال مینه په کابل کې یو مشهور ځای دی، ځکه هلته د سید جمال الدین افغان کبر دی.

تر بل پښتو لوست پوري مو خدای مل اوسه!